



## Beevezető

Gyermeket és felnőtöt egyaránt izgalmas időutazásra csábító kérdés, hogy vajon hogyan éltek nagyapáink s az ő őseik? Mivel töltötték el a munka nehéz órái után megmaradt szabad idejüket, az estéket? A válasz nem nehéz. Sok más író, költő, festő mellett elég, ha csak Arany János *Családi körének* ma már idillikusnak tűnő képére gondolunk. Igen, a család tagjai együtt ültek a lobogó tűz körül, halkan beszélgettek, néha talán vitatkoztak, máskor csendben elmélkedtek, olykor-olykor dalra fakadtak, együtt hallgatták a befogadott vándort, könnyeztek vagy éppen derültek, mikor mit hozott a sors. De *együtt, egymással és egymásért* tevékenykedtek. Népdalaink és néptáncaink tanúsága szerint bár sokat búslakodtak, boldogok is tudtak lenni. Különösen a gyermekek, akiket még nem gyötörtek történelmünk sorskérdései vagy a mindennapi megélhetés gondjai, s akik örömteli hancúrozással vagy éppen a hallott történetek feletti boldog rácsodálkozással vették körül a családi kör felnőtt tagjait.

Legújabb korunk gyermekei egészen másképp élnek. Saját tárgyi világ veszi őket körül: gyermekszoba, gyermekbútorok, játékok, tárgyak sokasága. No és persze mindinkább a külön televízió, a személyi számítógép. Felmérések tanúsítják, hogy közülük egyre kevesebbnek van része a *családi kör* idilljében. És a felmérések arról is szólnak, hogy egyre kevesebben boldogok. Növekszik a különböző testi és lelki betegségben szenvedő, a depressziós, az agresszióba, önpusztításba menekülő gyermekek száma. Hogyan lehetséges, hogy miközben mind változatosabbá, szórakoztatóbbá válik a mindennapi élet, fogyatkozik a boldog emberek és kisgyermekek száma?

*A Mester és Tanítvány* 22. száma erre a kérdésre keresi a választ.

\*

Az ember élete ezernyi kapcsolat hálózatában zajlik. A családi kötelékek, a barátokhoz, munka- vagy osztálytársakhoz, szomszédokhoz, egy szóval az embertársakhoz fűződő viszonyrendszerünk olyan hálót sző körénk, amelyben saját identitásunkat és biztonságunkat találjuk meg. Igaz ez akkor is, ha olykor-olykor terhesnek érezzük egyik-másik kapcsolatunkat.

Legújabb kori technikai vívmányunk, a televízió, majd a számítógép másfajta, egy *virtuális* kapcsolatrendszerrel egészítette ki a korábbiakat. Kezdetben valóban csak kiegészítette. Később azonban már felváltotta. A 60-as években például még összejártak a szomszédok, hogy közösen nézzenek meg egy-egy televíziós műsort, vagy lementek a kocsmába, hogy együtt nézzék meg a futballmeccs közvetítését. Az együttes élmény utáni vágy még erősen élt apáinkban. Majd szép lassan győzedelmeskedett a jólét és a kényelem. Az együttlétek és a családi programok helyett





a képernyő magányos bűvölete. Az emberi kapcsolatok életet jelentő hálózata lassan megszűnt, és így vált a XXI. század embere a virtuális valóság által *behálózottá*.

A világháló soha nem álmódott kihívást jelent a pedagógiának. Jó-e vagy rossz? Szeressük-e vagy tiltsuk? Avagy vegyünk róla tudomást szép csendes megadással? Vagy talán próbáljuk megszelídíteni, pedagógiai céljaink szolgálatába állítani? Tudja-e és hogyan állni az információs versenyt az iskola a képernyővel? Győzi-e a pedagógus azt az állandóan fokozódó tempót, amelyet a háló diktál? Le kell-e mondanunk a hagyományos nevelés eredményességébe vetett hitünkről, vagy megőrizhetjük pedagógiai optimizmusunkat?

Folyóiratunk jelen kötetének szerzői a fenti kérdésekre is megkísérelnek választ adni.

\*

Abban bizonyosak lehetünk, hogy a pedagógia nem képes legyőzni a képernyőt. Főleges erőfeszítés és időpocsékolás mindenféle ellenállás, tiltás vagy lekicsinylés. Tudhatjuk, hogy például a dohányzás vagy az alkoholfogyasztás tilalma mind elvetélt kísérletek voltak a történelem folyamán. A képernyő ugyanakkor az előzőeknél veszélyesebb ellenfél, mert hasznos is tud lenni, miközben kártékony-sága kimutatható. Mit lehet akkor tenni?

Meg kell *tanulni*, azután meg kell *tanítani* együtt élni vele. Azaz a szolgálatunkba állítani. Mondják sokan: lehetetlen vállalkozás. Nem az! Mert a fojtogató behálózottságtól az ép lelkületű ember szabadulni igyekszik. A fiatal is. (Erről szólnak mások mellett a *László Tímea* vagy *Ujházy András* tanulmányában közölt felmérések.) Az iskolának az a dolga, hogy segítse ebben őket. Hogy hogyan? Olyan pedagógiai eljárásokkal, amelyekből némi ízelítőt kapnak olvasóink e kötetben. De mindenekelőtt az emberi kapcsolatok reneszánszának meghirdetésével. És sok személyes törődéssel. És még több szeretettel.

Budapest, 2009. május

Hoffmann Rózsa  
főszerkesztő

